Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Noctes Atticae

Gellius, Aulus

[Venedig], 6. Apr. 1496

Liber septimvs

urn:nbn:de:bsz:31-272210

Visual Library

Q uid inquit huic homini facias. Nō ne cōcedas interdū: ut excuſatione ſummæ ſtultitiæ: ſummæ ꝓbitatis odiū deprecetur. itē in Verrē actionis ſecundæ procœmio. Nūc uero q̄d faciat hortēſius. Auaritiæ ne crimina frugalitatis laude deprecetur: an hoīem flagitioſiſſimū: libidinoſiſſimū: nequiſſimūq; defendat? Sic igit̄ Catullus eadē ſe facere dicit: quærens ueniā: q̄ & male diceret ei palam: reſpueretq; & recuſaret: deteſtareturq; aſſidue: & tamen eam penitus deperiret.

Q uis oīum primus libros publice præbuerit legendos. Q uantuſq; numerus fuerit athenis ante clades perſicas librorum in bibliothecis publicorum. Cap. xvii.

l Ibros athenis diſciplinarum liberaliū publicæ ad legendū ꝓbendos primus poſuiſſe dr̄ Piſiſtratus tyrānus. Deinde ſtudioſius accuratiuſq; ipſi athenieñſes auxerūt. Sed omnē illā poſtea librorum copiā Xerxes athenarum potitus: urbe ipſa ꝑter arcē: incenſa abſtulit: aſportauitq; in pſas. Eos porro libros uniuerſos multis poſt tempeſtatibus Seleucus rex: qui Nicanor appellatus eſt: referēdos athenas curauit: ingēs poſtea numerus librorum in ægypto a ptolemæis regibus: uel conquiſitus: uel cōfectus ē: ad milia ferme uoluminū ſeptingenta. Sed ea oīa bello priore alexādrino: dū diripit̄ ea ciuitas: nō ſponte neq; opa cōſulta: ſed a militibus forte auxiliariis incenſa ſunt. ſeleuc9 q nicanor. Alexandriæ bibliotheca

AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII LIBER SEPTIMVS.

Admirāda quædam ex annalibus ſumpta de. P. Africano ſupiore: Caput primum.

q Vod de Olympiade philippi regis uxore: Alexādri matre in hiſtoria græca ſcriptū ē: idē de. P. Scipionis quoq; matre: q prior africanus appellatus eſt: memoriæ datum eſt. Nā & Cn. Oppius & Iulius Higin9 aliiq; qui de uita: & rebus Africani ſcripſerunt: matrē eius diu ſterilem exiſtimatam tradunt. P. quoq; Scipionē cū quo nupta erat: liberos deſperauiſſe. Poſtea in cubiculo: atq; in lecto mulieris: quū abſente marito cubans ſola obdormiſſet: uiſum repente iuxta eā cubare ingētem anguem. Eumq; iis: qui uiderant territis & clamantibus elapſum inueniri nō quiſſe. Idipſum. P. Scipionem ad aruſpices retuliſſe. Eos ſacrificio facto reſpōdiſſe. fore ut liberi gignerent̄. Neq; multis diebus poſtea q̄ ille anguis in lecto uiſus eſt: mulierē cōcepiſſe: cōcepti fœtus ſigna: atq; ſenſum pati. Exinde menſe decimo peperiſſe. Natūq; eſſe hunc. P. Scipionem africanū: qui Annibalē & carthaginēſes in Africa bello punico ſecūdo uicit. Sed & eū impēdio magis ex rebus geſtis: q̄ ex illo oſtēto: uirū eſſe uirtutis diuinæ creditū eſt. Id etiam dicere haud piget. quod idē illi: quos ſupra noīaui, litteris mādauerint. Scipionē hunc africanū ſolitauiſſe noctis extremo. priuſq̄ dilucularet in capitoliū uentitare. ac iubere aperiri cellā iouis. atq; ibi ſolū diu demorari q̄ſi conſultantē de repu. cum ioue. Aedituoſq; eius tēpli ſæpe eſſe demiratos. q̄ ſolū id tēporis in capitoliū ingredientem canes ſemper in alio ſæuientes neq; latrarent eū. neq; incurrerent. Has uulgi de ſcipione opiniones cōfirmare: atq; approbare uidebant̄ dicta: factaq; eius pleraq; admiranda. Ex quibus eſt unum huiuſcemodi: aſſidebat: oppugnabatque oppidum in hiſpania ſitu: mœnibuſq;. ac defenſoribus ualidum & munitum. Re etiam cibaria copioſum. Nullaq; eius potiundi ſpes erat. Et quodā die ius in caſtris ſedens dicebat. atque ex eo loco id oppidum procul uidebatur. Tū e militibus: qui in iure apud eū ſtabant. interrogauit quiſpiam ex more in quē diē locumq; uadimonium promitti iuberet. Et ſcipio ma

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

num ad ipſam oppidi:qđ obſidebatur arcẽ protendens:perendie inquit ſeſe ſiſtant illo
in loco:atq; ita factum. Die tertio:in quem uadari iuſſerat:oppidum captum eſt. Eo/
dem die in arce eius oppidi ius dixit.

De Ceſelli uindicis pudendo errore:quẽ offendimus in libris eius:quos inſcripſit le
ctionum antiquarum. Cap.ii.

t V rpe erratũ offendimus in illis celebratiſſimis cõmentariis lectionum antiq/
rũ Ceſellii uindicis:hominis hercle pleraq; haud indiligẽtis:qđ erratum mul/
tos fugit:q̄q̄ multa in Ceſellio reprehendendo ẽt ꝑ calumnias rimanent̃. Scri/
pſit ãt Ceſellius. Q. Enniũ in.xiii.libro annalium cor dixiſſe maſculino genere: uerba
Ceſelli ſubiecta ſunt. Maſculino genere cor:ut multa alia enunciauit Ennius. Nam in
xiii.annali quem cor dixit.adſcripſit deinde uerſus Ennii duos.
Annibal audaci dum pectore dehortatur.
Ne bellum faciam:quem credidit eſſe meum cor.
Antiochus eſt qui hoc dixit aſiæ rex. Is admirat̃:& permouetur:ꝙ Annibal carthagi/
nẽſis bellũ ſe facere po.ro.uolentem dehortetur. Hos autẽ uerſus Ceſellius ſic accipit
Tanq̄ ſi Antiochus ſic dicat:Annibal ne me bellũ gerã:dehortat̃:ꝙ quũ facit:æquale
cor putat habere me ei:q̄ ſtultũ eſſe me credit:quũ id mihi perſuadere uult: hoc Ceſel
lius quidẽ:ſed aliud longe Ennius. Nã tres uerſus ſunt nõ duo ad hãc Ennii ſniam ꝑti/
nẽtis. Ex quibus tertium uerſum Ceſellius non reſpexit.
Annibal audaci dũ pectore dehortatur.
Ne bellum faciam quem credidit eſſe meum cor.
Suaſorem ſummum:& ſtudioſum robore belli
Hoꝝ uerſuũ ſenſus:atq; ordo ſic opinor ẽ. Annibal ille audẽtiſſimus:atq; fortiſſimus
quẽ ego credidi:hoc.n.cor meũ credidit:ꝓinde atq; diceret:quẽ ego ſtultus hõ credidi
fore ſummũ ſuaſorẽ ad bellandũ:is me dehortat̃:diſſuadet:ne bellũ faciã. Ceſelli9 ãt
forte ϲαθυμοτερον.i.deſidioſius ραφη.i.iunctura iſta uerboꝝ captus quẽ cor dictũ
putauit:& quẽ accentu acuto legit:quaſi ad cor referret̃ nõ ad Annibalẽ. Sed nõ fugit
me:ſi aliquis ſit tã incõditus ſic poſſe defendi cor Ceſelli maſculinũ. ut uideat̃ tertius
uerſus ſeparatim:atq; diuiſim legendus:ꝓinde quaſi ꝑciſis interruptiſq; uerbis excla/
met antiochus:ſuaſorẽ ſummũ.ſed nõ dignũ ẽ eis:q hoc dixerint reſponderi.

Q uid Tullius Tyro Ciceronis libertus reprehenderit in.M.Catõis orõne:quã ꝓ
rhodiẽſibus i ſenatu dixit:& qđ ad ea:quæ reꝑhenderat:reſponderimus. Cap.iii.

rhodus Iuitas rhodiẽſis:& inſulæ opportunitate:& opum nobilitate:& nauigandi ſo/
c lertia:naualibuſq; uictoriis celebrata ẽ:ea rhodienſis ciuitas:quum amica:atq;
ſocia populi romani foret:Perſa tamẽ Philippi filio Macedonũ rege.cum quo
bellũ populo romano fuit amico uſa eſt. Connixiq; ſunt rhodienſes legationibus Ro/
mã ſæpe miſſis:id bellũ inter eos cõponere:Sed ubi iſta pacificatio perpetrari nequi/
uit:uerba a pleriſq; rhodienſibus in cõcionibus eoꝝ ad populũ facta ſunt:ut ſi pax nõ
fieret:rhodiẽſes regem aduerſum populum romanũ adiutarẽt. Sed nullum ſuper ea
Perſes. re publicum decretum factum eſt.at ubi Perſes uictus:captuſq; eſt.rhodienſes perti/
muere ob ea.quæ cõpluries in cœtibus populi acta dictaq; erant. Legatoſq; romã mi/
ſerunt q temeritatem quorundã popularium ſuoꝝ deprecarẽt̃.& fidem conſiliumq;
publicũ expurgarent. Legati poſtq̄ Romam uenerunt.& in ſenatum intromiſſi ſunt.
uerbiſq;

uerbiſq; ſuppliciter pro cauſa ſua factis: de curia exceſſerunt: ſententiæ rogari cœptæ
quumq; partim ſenatoꝝ de rhodienſibus q̄rerentur: maleq; eos animatos fuiſſe dice/
rent: bellumq; illis faciendũ cenſerẽt: Tum. M. Cato exurgit: & optimos fidiſſimoſq;
ſocios: quoꝝ opibus diripiendis: poſſidendiſq; non pauci ex ſummatibus uiris intenti
infenſiq; erant defenſum conſeruatũq; pergit orõnemq; inclytã dicit. Quæ & ſeorſũ
fertur: inſcriptaq; eſt ꝓ rhodienſibus: & in q̄nto originũ libro ſcripta ẽ. Tyro ãt Tul/ Tyro.
lius. M. Ciceronis libertus ſane q̄dẽ fuit ingenio homo elegãti & haud quaq̄ reꝝ litte- Tul li9
rarũq; ueteꝝ indoctus. Eoq; ab ineunte ætate liberaliter inſtituto adminiculatore & q̄
ſi adminiſtratore in ſtudiis litteraꝝ Cicero uſus eſt. Sed ꝓfecto plus auſus eſt: q̄ ut to
lerari: ignoſciq; poſſit: nãque epiſtolã cõſcripſit ad. Q. Anxiũ familiarẽ patroni ſui cõ
fidenter: & nimis callide. In qua ſibimet uiſus ẽ orõnem iſtã ꝓ rhodiẽſibus acri ſubti
lique ingenio: & iudicio ꝑcenſuiſſe. Ex ea epiſtola libitum forte nobis ẽ reprehẽſiones
eius quaſdam attingere: maiore ſcilicet uenia rep̄henſuri Tyronẽ: q̄tum ille reprehẽ/
derit Catonẽ: culpauit autẽ primũ hoc: ꝙ Cato inerudite: & αναγωγωσ. i. ineducate
ut ipſe ait principio nimis inſolenti: nimiſque acri: & obiurgatorio uſus ſit cum uereri
ſeſe oſtẽdit: ne patres gaudio: atque lætitiæ reꝝ geſtarum proſpere de ſtatu mẽtis ſuæ
deturbati nõ ſatis conſiperent: neque ad recte intelligendũ: cõſulendumque eẽnt ido/
nei. In principiis ãt inquit patroni qui pro reis dicunt: cõciliare ſibi: & cõplacare iudi/
ces debent. Sẽſuſque coꝝ expectatione cauſæ ſuſpẽſos: rigẽtiſq; honorificis: uerecun/
diſq; ſentẽtiis cõmulcere. Nõ iniuriis: atq; impioſis cõminationibus conficare. Ipſum
denique principiũ appoſuit cuius uerba hæc ſunt: ſcio ſolere pleriſque hoibus rebus
ſecundis: atque ꝓlixis atque proſperis: aĩum excellentẽ: atque ſuperbiam: atque fero/
citatem augeſcere: atque creſcere: quod nunc mihi magnæ curæ eſt: ꝙ hæc res tã ſecũ
de ꝑceſſerit nequid in cõſulendo aduerſi eueniat: quod noſtras ſecundas res confricet
Neue hæc lætitia nimis luxurioſe eueniat. Aduerſæ res ſe domãt: & docent quid opus
ſit facto. Secũdæ res lætitia tranſuorſum tudere ſolent a recte cõſulẽdo atq; intelligen
do. Quo maiore opere dico ſuadeoq; uti hæc res aliquot dies proferatur: dum ex tan/
to gaudio in poteſtatem noſtram redeamus. Quæ deinde Cato iuxta dicit: Ea inquit
confeſſionem faciunt: nõ defenſionem: neque propulſationem: tranſlationemue cri/
minis habent: ſed cum pluribus aliis communicatiõem: ꝙ ſcilicet nihil ad purgandũ
eſt. Atque ẽt inq̄t inſuper profitetur rhodienſes: q accuſabant: ꝙ aduerſus po. ro. regi
magis cupiuerint: fauerintque. Id eos cupiſſe atque fauiſſe utilitatis ſuæ gratia: nero.
Perſa quoque rege uicto ad ſupbiã: ferociãque & immodicũ modũ inſoleſcerẽt: Eaq;
ipſa uerba ponit ut infra ſcriptum eſt. Atque ego q̄dẽ arbitror rhodiẽſes noluiſſe nos:
ita depugnare: uti depugnatũ eſt. Neque regẽ Perſen uiciſſe: nõ rhodienſes id modo
uoluere: ſed multos populos: ac multas nationes idem uoluiſſe arbitror. Atque haud
ſcio: an partim eorum fuerint: qui nõ noſtræ contumeliæ cã: id uoluerunt euenire. ſed
enim id metuere: ſi nemo eſſet homo: quem uereremur: quicquid liberet: facerem9 ne
ſub ſolo imperio noſtro in ſeruitute noſtra eſſent libertatis ſuæ cauſa in ea ſententia fu
iſſe arbitror. Atque rhodienſes tamẽ Perſen publice nunq̄ adiuuere. Cogitate quanto
nos noſtri natiui cautius facimus. Nam unus quiſque noſtrum. ſiquis aduerſus rem
ſuã quid fieri arbitratur: ſumma ui cõtra nitit̃: ne aduerſus illã fiat quod illi tamẽ per/
peſſi. Sed quod ad principiũ reprehenſum attinet: ſcire oportuit Tyronem: defenſos

eſſe rhodienſes a Catone: ſed ut a ſenatore: & conſulari: & cenſorio uiro: qđ qdē opti
mum eſſe publiū exiſtimabat ſuadente nō ut a patrono ſolet cauſam pro reis dicente.
Alia namq; principia conducūt reos apud iudices defendenti & clæmentiā: miſericor
diāq; undiq; indagāti. Alia quū ſenatus de repu. cōſulitur uiro auctoritate pſtanti ſen
tētiis quorūdam iniqſſimis pmoto: & ꝓ utilitatibus publicis: ac pro ſalute ſocioꝶ gra
uiter & libere indignāti ſimul: ac dolenti. Q uippe recte & utiliter in diſciplinis rheto
rum præcipit iudices de capite alieno: deq; cā ad ſeſe nō ptinenti cogituros ex qua p
ter officiū iudicādi: nihil ad eos ſimul periculi uel emolumēti redundaturꝰ ē: cōciliam
dos eſſe: ac ꝓpiciandos laudabiliter: ac placabiliter: & leniter exiſtimatiōi ſalutiq; eius
qui apud eos accuſatus eſt: At quū dignitas & fides: & utilitas oīum cōmunis agit: ob
eamq; rē aut ſuadendū quid: ut fiet: aut fieri iā cœpto: differendū ē: tū qui ſe in huiuſ
modi principiis occupat: ut beniuolos: benignoſq; ſibi auditores paret: ocioſam ope
ram: in nō neceſſariis uerbis ſumit. Iamdudū. n. negocia periculaq; ipſaꝶ reꝶ cōmu
nia: cōſiliis eos capiēdis conciliāt: & ipſi potius ſibi expoſcunt cōſultoris beniuolentiā
Sed qđ ait ꝯfeſſum Catonē noluiſſe rhodiēſes ita depugnare uti depugnatū ē: neq; re
gē Perſen a po. ro. uinci. atq; id eū dixiſſe nō rhodiēſis mō. ſed multas quoq; alias nati
ones uoluiſſe: ſed id nihil ad purgandū: extenuandūue crimen ualere: iam hoc primū
Tyro improbe mētitur. Verba ponit Catōis: & Aliis tamē eū uerbis calumniat. Nō
enim Cato cōfitetur rhodienſes noluiſſe uictoriā eſſe Po. ro. ſed ſeſe arbitrari dixit: id
eos noluiſſe: quod erat ꝓculdubio ſuæ opinionis profeſſio: nō rhodiēſium culpæ cō
feſſio. In qua re: ut meū quidē iudiciū: non culpa tantū uacat: ſed dignus quoq; laude
admirationeq; eſt. quū & ingenue & religioſe dicere uiſum ē cōtra rhodiēſis quod ſē
tiebat: & parta ſibi ueritatis fide ipſum illud tamē. quod ꝯtrariū putabat flexit: & trā
ſtulit: ut eos iccirco uel maxime æquū eſſet acceptiores: carioreſq; fieri populo roma
no: quod quū & utiles eſſent: & uellent regi eſſe factum. nihil tamē adiuuādi eius gra
tia fecerint. Poſtea uerba hæc. ex eadē oratione ponit. Ea nunc de repēte tāta nos bene
ficia ultro citroq; tantam amiciciam relinquimus. Q uod illos dicimus uoluiſſe face
re: id nos priores facere occupabimus. Hoc inquit enthymema neq̄ & uitioſum ē: re
ſponderi enim potuit: occupabimus certe. Nā ſi nō occupauerimus: opprimemur in
cidendūq; erit inſidias a quibus ante nos nō ꝯuerimus. Recte inqt hoc uitio dat lucili
us poetæ euripidi: ꝗ quum Polyphontes rex propterea ſe interfeciſſe fratrem diceret:
ꝗ ipſe ante cōſilium de nece eius cœpiſſet. Meropa fratris uxor hiſce eū uerbis eluſe
rit ει γαρ σε εμελλεν: ως υφης κτεινειν: ποσις. χρηκαι σε μελλειν ως χρονος πα
ρην Δηθεν: ideſt nam ſi te occiſurus erat ut tu ais maritus: te quoq; occiſurum eē opor
tuit: ut quādo tēpus interponeretur. At hoc enim inquit plane ſtultitiæ plenum eo cō
ſilio: atq; ea fini facere nolle aliquid: uti nunq̄ id facias: quod uelis. Sed uidelicet Ty.
ro animum nō aduertit nō eſſe in omnibus rebus cauendis eandem cauſam: nō huma
næ uitæ negocia: & actiones: & officia: uel occupādi: uel differēdi: uel etiā ulciſcendi:
uel cauendi: ſimilia eſſe pugnæ gladiatoriæ. Nā gladiatori compoſito ad pugnandum
pugnæ hæc propoſita ſors eſt: aut occidere ſi occupauerit: aut occumbere: ſi ceſſaue
rit hominum autem uita nō tam iniquis: neque tam in domitis neceſſitatibus circun
ſcripta eſt. ut iccirco prior iiuriam facere debeas: quam niſi feceris: pati poſſis. Q uod
tantum aberat populi romani manſuetudine occupare. ut ſæpe iam in ſeſe factas iniu
rias ulciſci

rias ulciſci neglexerit. Poſt deinde uſum eſſe Catonem dicit: in eadem oratione argu/
mentis parum honeſtis: & nimis audacibus. Ac nō uiri eius: qualis fuit: ſed uafris: ac
fallacioſis & quaſi græcorum ſophiſtarum ſolertiis. Nam quum obiiceret̄ inquit rho
dienſibus quod bellū populo romano facere uoluiſſent: negauit pene. Sed ignoſci po/
poſcit: quia id nō feciſſent: & ſi maxime uoluiſſent: induxiſſeq; eū dicit: quā dialectici
επαγωγήν. ideſt inductionē appellat: rē admodū inſidioſā: & ſophiſticam: neq; ad
ueritates magis: q̄ ad captiones repertam: quum conatus ſit exemplis decipiētibus col
ligere: confirmareq; neminem: qui malefacere uoluit plecti æquum eſſe: niſi qd̄ factū
uoluit ēt fecerit: uerba autem ex ea oratiōe Marci Catonis hæc ſunt. Q ui acerrime ad
uerſus eos dicit: ita dicit: hoſtis uoluiſſe fieri: & quis eſt tandem ı̄ noſtrorū: qui qd̄ ad ſe
attineat: æquum cenſeat quenquam pœnas dare ob eam rē: ꝙ arguatur malefacere uo
luiſſe? Nemo opinor. Nam ego quod ad me attinet nolim. Deinde paulo infra dicit
Q uid nunc? & quæ tandem lex eſt tam acerba: quæ dicat: Siquis id facere uoluerit:
mille nummis: dimidium familiæ: mulcta eſto. Siquis plus quingenta iugera habere
uoluerit: tanta pœna eſto. Si quis maiorem pecudum numerum habere uoluerit: tan
tum damni eſto. Atqui nos omnia plura habere uolumus: & id nobis impune eſt. Po/
ſtea ita dicit: ſed ſi honorem non æquum eſt haberi ob eam rem: ꝙ benefacere uoluiſ/
ſe quis dicit: neq; fecit tantum. Rhodienſibus tale erit: nō ꝙ malefecerunt ſed quia uo/
luiſſe dicūtur. His argumētis Tyro Tullius. M. Catonem contēdere & cōficere dicit
rhodiēſibus quoq; impune eē debere ꝙ hoſtes qdē po. ro. eē uoluiſſent. & q maxime
nō fuiſſent. Diſſimulari āt nō poſſe ait qn paria & cōſimilia nō ſint plus qngenta iuge/
ra habere uelle quod plebiſcito colonis prohibitum fuit: & bellū iniuſtū: atq; impium
po. ro. facere uelle: neq; itē inficiari poſſe: quin alia cauſa in premio ſit: alia ī pœnis: nā
beneficia inqt ꝓmiſſa operiri oportet: neq; ante remunerari: q̄ facta ſint: iniurias autē
imminentis præcauiſſe: iuſtum eſt magis: q̄ expectauiſſe. Summa. n. profeſſio ſtulti/
tiæ inquit: nō ire obuiam ſceleribus cogitatis: ſed manere: opeririq; ut quum admiſſa:
& perpetrata fuerint: tum deniq; ubi: quæ facta ſunt: infecta fieri nō poſſunt: punian/
tur hæc Tyro in Catonē: nō minus frigide ſane: q̄ inaniter: ſed enim Cato non nudam
nec ſolitariam: nec improtectam hāc επαγωγην facit. Sed multis eam modis præ/
fulcit: multiſq; aliis argumētis conuelat. & quia nō rhodienſibus magis q̄ reipu. cōſu
lebat: nihil ſibi dictu: factuq; in ea re turbe duxit: quin omnium ſentētiarum uia ſerua
tum ire ſocios niteretur. Ac primum ea nō īcallide cōquiſiuit: quæ nō iure naturæ: aut
iure gentium fieri prohibentur: ſed iure legum alicuius medēdæ: aut temporis cauſa
iuſſarum: ſicut eſt de numero pecoris. aut de domino agri præfinitio. aut eiuſmodi ali
quo. ī quibus tribus quod ꝓhibitum fieri ꝑ leges qdem nō licet uelle id tamē facere. ſi
liceat. īhoneſtum nō eſt. Atq; eas res cōtulit ſehorſum miſcuitq; cū eo. quod neq; face/
re. neq; uelle. ꝑ ſeſe honeſtū tū deīde ne diſparilitas collatiōis euidēs fieret. pluribus id
ꝓpugnaculis defenſat. Neq; tenuis iſtas. & enucleatas uolūtatum ī rebus illicitis rep̄/
henſiōes. qualia in philoſophorum ocio diſputātur. magnifacit. ſed id ſolum ex ſum/
ma ope nititur. ut cauſa rhodiēſium quorum amicitiam retineri ex repu. fuit aut æqua
iudicaretur. aut quidem certe ignoſcēda. Atq; interim. neq; feciſſe rodiēſes bellum. ne
que facere uoluiſſe dicit. Interim autem facta ſola cenſenda dicit. atque ī iudicium uo/
canda. ſed uoluntates nudas. inaniſq;. neque legibus. neque pœnis fieri obnoxias. inter

dum tamen: quaſi deliquiſſe eos cōcedat: ignoſci poſtulat: & ignoſcentias utiles eē rebus humanis docet: ac niſi ignoſcant: metus in republica rer̄ nouar̄ monet ſed .n. cōtra ſi ignoſcatur cōſeruatum iri oſtendit: pō. Ro. magnitudinē ſuperbiæ: quoq; crimē quod tunc præter cætera in ſenatu Rhodienſibus obiectum erat mirifica: & prope diuina reſponſionis figura eluſit & eluit. Verba adeo ipſa ponemus Catonis: quoniam Tyro ea prætermiſit. Rhodienſes ſuperbos eſſe aiunt id obiectantes: quod mihi e liberis meis minime dici uelim: ſunt ſane ſuperbi: quid id ad nos attinet: id ne iraſcimini ſi quis ſuperbior eſt: q̄ nos. Nihil prorſus hac compellatione dici poteſt: neq; grauius: neq; munitius aduerſus homines ſuperbiſſimos facta: qui ſuperbiam in ſeſe amarent in aliis reprehenderent: præterea animaduertere eſt in tota iſta Catonis oratione: omnia diſciplinar̄ rethetoricar̄ arma atq; ſubſidia mota eſſe: ſed non pinde: ut in decurſibus ludicris: aut ſimulacris prœlior̄ uoluptariis fieri uidemus. Nō inq̄ diſtincte nimis ac compte: atq; modulate res acta eſt. ſed quaſi in ancipiti certamine quum ſparſa acies eſt: multiſq; locis marte uario pugnatur: ſic in iſta tum cauſa Cato quum ſuperbia illa rhodienſium famoſiſſima multor̄ odio: atq; inuidia flagraret: omnibus pmiſcue tuendi: atq; propugnandi modis uſus eſt: & nunc ut optime meritos cōmendat: nūc tanq̄ ſi innocētes purgat. & ne bona diuitiæq; eor̄ expectant̄: obiurgat: nunc etiā quaſi ſit erratum deprecat̄: nūc ut neceſſarios reipu. oſtentat: nūc clementiæ: nūc māſuetudinis maior̄: nunc utilitatis publicæ cōmonefacit: eaq; oīa diſtinctius: numeroſiuſq;: ac cōptius fortaſſe dici potuerint. Fortius atq; uiuidius potuiſſe dici nō uidētur. Iniq; igitur Tyro Tullius: qui ex oībus facultatibus tam opulēte orōnis aptis inter ſeſe: & cohærentibus paruū qppiam nudūq; ſumpſit: qd obtrectaret: tanq̄ nō dignum. M. Catone fuerit: q; dictor̄ nō ppetrator̄ uolūtates: nō cēſuerit puniēdas. Cōmodius āt erectiuſq; de his meis uerbis: quibus Tul. Tyrōi reſpōdi: nō exiſtimauit: iudiciūq; faciet: q & orationē ipam Catonis totā acceperit in manus: & epiſtolā Tyronis ad Anxium ſcriptam reqrere & legere curauerit. Ita, n. nos ſincerius exploratiuſq; uel corrigerę poterit: uel probare.

Cuiuſmodi ſeruos: & quam ob cauſam Celius Sabin9 iuris ciuilis auctor pileatos uenūdari ſolitos ſcripſerit: & q̄ mancipia ſub Corona more maior̄ uenerint. Atque id ipſum ſub corona quid ſit. Cap. iiii.

Pileati: ſerui uēdebātur

P Ileatos ſeruos uenū ſolitos ire: quor̄ nomine uēditor nihil pſtaret. Celius ſabinus iuriſperitus ſcriptū reliquit cuius rei cauſam eſſe ait: q; eiuſmodi conditionis mācipia inſignia eē in uendūdo deberēt: ut emptores errare: & capi nō poſſent: neq; lex uendūdi opperiēda eſſet: ſed oculis iā pciperēt quodnā eēt mācipior̄ genus ſicuti inqt antiqtus mācipia iure belli capta corōis iduta ueniebāt: & iccirco dicebant̄ ſub coronis uenire. Nā ut ea corōa ſignū erat captiuor̄ uenaliū: ita Pileus impoſitus demōſtrabat eiuſmodi ſeruos uenūdari quor̄ noīe emptori uēditor nihil pſtaret. Eſt āt alia rōnis huius opinio: cur dici ſolitum ſit captiuos ſub corōa uenūdari: q; milites cuſtodiæ cā: captiuor̄ uenaltū greges circūſtarēt: eaq; circunſtatio militū corona appellata ſit. Sed id magis uer̄ eſſe: quod ſupra dixi. Cato quoq; i libro: quē cōpoſuit de re militari docet: Verba ſunt hæc Catonis. Vt populus ſua opa potius ob rē benegeſtam coronatus ſupplicatū eat: q̄ re malegeſta coronatus ueneat.

Hiſtoria de Polo hiſtrione memoratu digna. Cap. v

histrio in

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Iſtrio in terra græcia fuit fama celebri: qui geſtus & uocis claritudine: & ue-
h nuſtate cæteris anteſtabat: nomen fuiſſe aiunt polū: tragœdias poetaꝝ nobi
liū ſcite atq; aſſeuerate actitauit. Is Polus unice amatum filium morte amiſit
eum luctum: quoniam ſatis uiſus eſt luxiſſe: rediit ad quæſtū artis: i eo tēpore Athe-
nis Electram Sophoclis acturus geſtare urnam: quaſi cum Oreſtis oſſibus debebat.
ita compoſitū fabulæ argumētū eſt: ut ueluti fratris reliquias ferens Electra complo
ret commiſeraturq; interitum eius: qui per uim exſtictus exiſtimatur. Igitur Polus lu
gubri habitu Electræ indutus oſſa: atq; urnā e ſepulchro tulit filii: & quaſi oreſtis am
plexus oppleuit omnia: non ſimulacris: neq; imitamentis: ſed luctu atq; lamentis ue-
ris & ſpirantibus: ita quum agi fabula uideretur: dolor actitatus eſt.

Quid de quorūdam ſenſuū naturali defectione Ariſtoteles ſcripſerit. Cap. vi.

X quicq; ſenſibꝰ: quos aiantibꝰ natura tribuit: uiſu: guſtu: auditu: tactu: odo
e ratu: quos græci αιοθησεις: ideſt ſenſus οψιν. i. uiſū: αχοήν. i. auditū: γευ-
σιν. i. guſtū: αφην. i. tactū: οσφρησιν: ideſt odoratū appellāt: q̄dā aīaliū alia
alio carēt: & aut cæca natura gignunt: aut inora: iauritaue: nullū aūt gigni aīal Ariſto
teles dicit: quod aut guſtus ſenſus careat: aut tactus: uerba ex libro eius: quē περι μνη
μῆς. i. de mēoria cōpoſuit: hæc ſūt. την δεαφιν: και γευσιν παντα εχει επι των ατε
λῆ ζωων. i. tactū uero: & guſtū oīa hēnt. præter q̄ aiantium imperfecta.

An afatim quaſi admodū prima acuta pronuntiandum ſit: & quædam itidem non incurioſe tractata ſuper aliarum uocum accentibus. Cap. vii.

Nnianus poeta præter ingenii amœnitates: litteraꝝ quoq; ueterum & ratio-
a num in litteris oppido q̄ peritus fuit: & ſermocinabatur mira quadam: & ſci
ta ſuauitate: is afati. i. admodum prima acuta: nō media ꝓnunciabat. Atq; ita afatim
ueteres locutos cenſebat; itaq; ſe audiente Probum grammaticum hos uerſus in Plau
ti ciſtellaria legiſſe dicit. Potin es tu homo facinus facere ſtrennuum.
Aliorum eſt afatim qui faciant.
Sane ego me uolo fortem perhiberi uirum.
Cauſamq; huic accentui dicebat: q̄ afatim non eſſent duæ partes orōnis: ſed utraque
pars in unā uocē coaluiſſet: ſicuti in eo quoq; quod ex aduerſum dicimus: ſecūdā ſyl- Exad-
labā debere acui exiſtimabat: quoniā una nō duæ eēnt orationis partes. Atq; ita opor- uerſum
tere apud Terētiū legi dicebat in his uerſibꝰ. In quo hæc diſcebat ludo exaduerſū lo- adfabre
co. tōſtrina erat q̄dā. addebat ēt quod ad ꝓuerbiū tū ferme acueret. quū ſignificaret admo-
επιτεσιν. quā itētionē nos dicimꝰ: ſicuti adfabre: & admodū & ad probe dicunt. Cæ dum
tera qdē ſatis cōmode annianꝰ ſed hāc pticulā quā ſemp quū itētionē ſignificaret acui adpro-
putauit nō id ppetuū uř. Nā & adoptus quū dicimꝰ. & adprimus. & adprime inten- be.
tio in his uerbis demōſtrat. neq; tamē ad pticula ſatis cōmode accētu acuto ꝓnuntiat adpri-
Adprobus tamē. quod ſignificat ualde ꝓbus nō inficias eo. q̄ pria ſyllaba acui denat. mus.
Cecilius in comœdia quæ iſcribitur triūphus. uocabulo iſto utit. Hierocles hoſpes ē adpri-
mihi adoleſcēs adprobus. Nū igitur in his uocibus quas nos nō acui diximus. ea cā me.
ē. q̄ ſyllaba iſequitur natura lōgior. q̄ nō ferme patitur acui priorē i uocabulis ſyllaba adpro-
rum pluriū q̄ duaꝝ. adprimū autē longe primū. L. Liuius in odyſſea dicit in hoc uer bus.
ſu. Ibi deniq; uir ſummus adprimus patroclus. Idē Liuius i odiſſea præmodum dicit adpri-
quaſi admodū. Parceres inquit præmodū. Quod ſignificat ſupramodū. dictūq; ē q̄ſi mum.

præmo præter modū: in quo ſcilicet prima ſyllaba acui debuit.
dum. Res ſupra fidem habita ſuper amatore delphino: & puero amato. Cap. viii.
Delphi Elphinos uenerios eſſe: & amaſios nō modo hiſtoriæ ueteres ſed recētes quo
ni d q; memoriæ declarāt. Nā & ſub Cæſaribus in puteolano mari: ut Appiō ſcri
ptū reliq̄t: & aliquot ſæculis ante apud maupactū: ut Theophratus tradidit
amatores flagrātiſſimi delphinoꝝ q̄dā cogniti cōpertiq; ſūt. Neq; ii amauerūt: q̄d' ſūt
ipſi genus: ſed pueros forma liberali: in nauiculis forte aut ī uadis littoꝝ cōſpectos mi
ris & humanis modis arſerūt uerba ſubſcripſi ἀππιῶνος eruditi uiri ex ægyptiacoꝝ
libro q̄nto: qb⁹ delphini amātis & pueri nō abhorrētis cōſuetudies: luſus geſtatiōes
aurigatiōes refert: eaq; oīa ſeſe ipſum: multoſq; alios uidiſſe dicit. καὶ αὐτὸς δοῦνει
δον περὶ Δικαιαρχίαν δελφῖνα ἐρῶντα παιδὸς καὶ πρὸς παιδικὴν ἐπτοημε
νον φωνήν. ἀτὰρ οὖν καὶ προσνηχόμενος ὁ ἰχθύς: ἀνεδέχετο τὸν παῖδα ἐπὶ
τῶν νώτων. καὶ τὰς ἀκάνθας περιστέλλων ἵνα μὴ τὸν ποθούμενον χρῶτα ἀμύ
ξειε καὶ ἱππηδὸν περιβεβηκότα μέχρι διακοσίων ἀνῆγε σταδίων. ἐξεχεῖτο δ' ἄ
ρα ἡ ῥώμη καὶ πᾶσα ἡ ἰταλία θεασάσθαι ἰχθὺν νηχόμενον ὑπὸ ἔρωτος. i. & q̄dē
nos uidim⁹ apud puteolos delphinū amātē mire pueꝝ: īclamatū a puero acciri. Anna
tās itaq; & pēnæ aculeos uelut uagina cōdēs: ne dilectū ſibi corp⁹ laceraret: p̄bebat a-
ſcēſuro dorſū receptūq; eq̄tis mō īſidētē p magnū æquor ad trigīta fere paſſuū milia
deferebat. Roma igit̄: oīſq; italia eo cōfluebat: ut piſcē p amorē ueneriū uehētē pueꝝ
aſpectaret: ad hæc adiicit rē nō min⁹ mirādā. Poſtea iq̄t idē ille puer delphio amœnuſ
morbo affect⁹ obiit ſuū diē: at ille amās: ubi ſæpe ad littus ſolitū annauit: & puer q̄ in
primo uado aduētū eius opperiri cōſueuerat: nuſq̄ fuit: deſiderio tabuit: exanimatuſ-
q; eſt: & in littore iacēs iuētus ab iis q̄ rē cognouerāt: ī ſui pueri ſepulchro humat⁹ ē.
Popoſci memordi: pepugi: ſpepōdi: & occecurri: pleroſq;ueteꝝ dixiſſe non uti po
ſtea receptū eſt dicere: per o aut p u litterā in prima ſyllaba poſitā: ſed per e: atq; adeo
græcæ rationis exemplo dixiſſe. Præterea notatum: q̄ uiri non indocti: neq; ignobiles
a uerbo deſcendo non deſcendi: ſed deſcendidi dixerunt. Cap. ix.
Opoſci: momordi: pupugi. cucurri p̄babiliter dici uidentur. atq; ita nūc oēs
memor p ferme doctiores huiuſcemodi uerbis utūt̄. Sed. Q. Ennius ī ſatyris memor
di derit dixit p e litterā. nō momorderit. Meū inq̄t nō eſt. at ſi me canis memor
derit. Itē Laberius ī gallis de integro patrimonio meo cētū milia nummū memordi
Itē idē laberius ī coloratore. Itaq; leui pria p coctus. ſimul ſub dentes mulieris ueni bis
ter memordit. Itē. P. Nigidius de animalibus libro ſecūdo. Serpens ſi memordit. gal
lina deligitur. & opponitur. Itē Plautus ī aulularia. Vt admemordit hoīem Sed idem
præmor Plautus ī trigemini. nō præmordiſſe. neq; præmomordiſſe dixit. ſed p̄morſiſſe. Ni fu
ſiſſe giſſē inq̄t mediū credo p̄morſiſſet. Itē accius ī cōciliatrice urſum ſe memordiſſe autu
popoſci mat. Popoſci quoq; nō popoſci Valerius Antias in libro annaliū. xlv. ſcriptum reliq̄t
pepuge Deīde Licinius tri. ple. perduellionē ei diē dixit. & comitiis diē a. Q. Martio prætore
ro popoſcit. Pepugero quoq; acta ī ædilitio dicit. Sed ſi pepugero. metuet. Heliū quoq;
occecur Tuberonē libro ad. C. Oppiū ſcripto occecurrit dixiſſe. p̄bus annotauit & hæc eius
rit. uerba appoſuit. Si generalis ſpecies occecurrit. Idem probus Valerium antiatē libro
Spepō- hiſtoriarū duodecimo ſpepōderat ſcripſiſſe annotauit. uerbaꝝ eius hæc poſuit. Tibe
di. rius Gracchus. q̄ q̄ſtor. C. Mancino ī hiſpania fuerat. & cæteri qui pacē ſpepōderāt.
Ratio aūt

Ratio ãt iſtaꝶ dictionũ hæc eẽ uideri põt: quoniã græci ĩ q̃dã ſpecie præteriti tpis: qđ
παρακειμενον: ideſt præteritũ perfectũ appellant: ſecũdã uerbi litterã in e plerumq;
uertunt. γράφω γέγραφα: ideſt ſcribo ſcripſi: ποιω πεποιηκα: ideſt facio feci: λα/
λω λελαληκα. i. garrio garriui: κρατω κεκρατηκα. i. teneo tenui: λούω λέλουκα:
ideſt lauo laui: ſic ergo mordeo memordi: poſco popoſci: tẽdo tetẽdi: tãgo tetigi: pũgo
pepugi: ſpõdeo ſpepõdi: curro cecurri: tollo tetulli facit: ſic & .M. Tullius & .C. Cæ/
ſar mordeo memordi: pungo pepugi: ſpõdeo ſpepõdi dixerũt: præterea inueni a uer/
bo ſcindo ſimili ratione nõ ſciderat: ſed ſeſciderat dictum eſſe. L. Accius in ſotadicoꝶ Sceſi/
libro primo: ſceſciderat dicit uerba eius hæc ſunt. Non ergo aquila ita uti prædicãt ſce derat
ſciderat pectus. Ennius quoq; & Valerius Antias in libro hiſtoriarũ. lxxv. uerba hæc
ſcripſit. Deinde funere locato ad forum deſcẽdidit. Laberius quoque in Catuliario ita deſcen/
ſcripſit. Ego mirabar quomodo mammæ mihi deſcendiderant. didit.

Vſuſcapio & copulate & recto uocabuli caſu dicit̃: ita pignoriſcapio coniũcte &
eadem uocabuli forma dictum eſt. Cap. x. Vſuca

e T hæc uſuſcapio dicit̃ copulato uocabulo a littera in eo tractim pronũciata pio
ita pignoriſcapio iunctæ ſunt partes: & productæ dicebãtur: uerba Catonis Pigno/
ſunt ex p̃rio epiſtolicarũ quæſtionũ. Pignoriſcapio ob æs militare: quod æs a riſcapio
tribuno ærario miles accipere debebat uocabulũ ſeorſum fit: ꝑ quod ſatis dilucet hãc
capionem poſſe dici: quaſi hanc captionem: & in uſu & in pignore.

Neq; leuitatẽ: neq; neq̃tiã ea ſignificatiõe eẽ q̃ ĩ uulgi ſermonibus dicunt̃. Cap. xi. Leuit9

Euitatẽ plerũq; nũc ꝓ in cõſtãtia: & mutabilitate dici audio: & nequitiam ꝓ Neq̃tia
l ſolertia: aſtutiaq;: ſed ueterũ hominũ q ꝓprie: atq; ĩtegre locuti ſunt: leues di Leuis
xerũt: quos uulgo nũc uiles: & nullo honore dignos dicimus & leuitatẽ ap/ Nequã
pellauerũt perĩde q̃ſi lenitatẽ. Et nequã hominẽ nihili: neq; rei: neq; frugis bonæ quod
genus græci fere ἀσώτόν. i. ꝓdigũ: ἢ ἀκόλαστον. i. uel libidinoſũ: ἢ ἀχρειόν. i. uel in
utilẽ: ἢ ἀχρηστόν. i. uel ĩutilẽ: ἢ κακότρόπον. i. uel ĩprobũ: ἢ μιαρόν. i. uel ſceleſtũ di/
cũt. Qui exẽpla hoꝶ uerboꝶ req̃rit: ne ĩ libris nimis remotis quærat: ĩueniet ea in. M.
Tulli ſecũda antonianaꝶ: nã quũ genus quoddã ſordidiſſimum uitæ: atq; uictus. M.
Antonii idẽ demõſtraturus eẽt: q̃ ĩ caupona deliteſceret: q̃ ad ueſpeꝶ ꝑpotaret: q̃ ore
ĩuoluto iter faceret: ne cognoſceretur: hæc & alia huiuſcemodi: quũ ĩ eũ dicturus eẽt:
Videte inq̃t hoĩs leuitatẽ: tãq̃ prorſus iſta decora hoc uitio ĩ hoĩe notarẽtur: at poſtea
ĩ eũdẽ antoniũ ꝓbra q̃dã alia ludibrioſa: & turpia ĩgeſſeſſet: ad extremũ hoc addidit.
O hominẽ nequã: nihil enĩ magis ꝓprie poſſum dicere. Sed ex eo loco. M. Tullii uer
ba cõpluſcula libuit ponere: at uidere leuitatẽ hoĩs: quum ora diei decima fere ad ſaxa
rubra ueniſſet: delituit in q̃dã cauponula: atq; ibi ſe occulẽs ꝑpotauit ad ueſpeꝶ: inde
ciſio celeriter ad urbẽ ad ductus: domum uenit ore ĩuoluto. Ianitor rogat q̃s es tu. A.
Marco tabellarius: cõfeſtĩ ad eã: cuius cauſa uenerat deducitur. Eiq; epiſtolam tradit
quã illa quũ legeret flẽs erat. n. ſcripta amatoriæ. Caput ãt litteraꝶ hoc erat: ſibi cũ illa
mima poſthac nihil futuꝶ: omnẽ ſe amorẽ abieciſſe illius atq; ĩ hac tranfudiſſe: Quũ
mulier fleret uberius: hõ miſericors ferre nõ potuit. Caput aperuit: in collum inuaſit.
O hominem nequã: nihil enim magis proprie poſſum dicere. Ergo ut te catamitum.
nec opinato: quũ oſtẽdiſſes: præter ſpem mulier aſpiceret. Idcirco urbem terrore no/
cturno italiã multoꝶ dieꝶ metu ꝑturbaſti. Cõſimiliter quoque Claudius in primo an

naliũ.nequitiã appellauit luxũ uitæ prodigũ.effuſumq; ĩ hiſce uerbis.Perſuadẽti cui/
dam adoleſcẽti Lucano qui apprime ſummo genere gnatus erat.ſed luxuria & neqtia
Nolo. pecuniam magnam cõſumpſerat.M.Varro in libris de lingua latina.Vt ex nõ & uo
Nequã lo inquit.nolo fit ſic ex ne & qequã media ſyllaba extrita cõponitur nequã.P.Africa/
nus pro ſe contra Tib.Aſelliũ de mulcta ad populũ.Omnia mala probra flagitia quæ
homines faciũt:in duabus rebus ſunt malitia atq; nequitia:utrũ defendis? malitiã an
nequitiã.an utrunq; ſimul:Si nequitiam defendere uis licet.Sed tu in uno ſcorto ma/
iorẽ pecuniã abſumpſiſti:q̃ quãti omne inſtrumẽtũ fundi Sabini incenſum dedicaui
ſti.Si hoc ita eſt:qui ſpõdet mille nũmũ.Sed tu plus tertia parte pecuniæ paternæ per
didiſti:abq; abſumpſiſti in flagitiis.Si hoc ita eſt:qui ſpondet mille nummum:nõ uis
nequitiam:Age malitiam ſaltem defendas.ſed tu uerbis conceptis coniuraſti ſciens:
ſciente animo tuo.Si hoc ita eſt:qui ſpondet mille nummum.

De tunicis χειριδωτοις:ideſt manicatis ꝙ earum uſum.P.Africanus Sul.Gallo
lo obiecit. Cap.xii.

tunicæ t Vnicis uti uirũ prolixis ultra brachia.& uſq; in primores manus: ac prope ĩ
digitos romæ:atq; omni in latio indecorũ fuit.Eas tunicas græco uocabulo
noſtri χειριδωτοὺς.i.manicatas appellauerũt.Fœminiſq; ſolis ueſtẽ.lõge
lateq; diffuſam ĩ decorẽ exiſtimauerũt:ad ulnas cruraq; aduerſus oculos protegenda
Toga Viri autẽ Ro.primo quidẽ ſine tunicis:toga ſola amicti fuerũt:poſtea ſubſtrictas:&
breuis tunicas citra humeꝝ deſinẽtes habebãt:qd genus græci dicũt ἐξόμιδας.i.ſub
ſtrictas ſine manicis tunicas.Hac antiqtate ĩductus.P.Africãus Pauli filius:uir oĩbꝰ
bõis artibꝰ atq; oĩ uirtute p̃ditus.P.Gallo hoĩ delicato ĩter pleraq; alia q̃ obiectabat id
quoq; ꝓbro dedit.ꝙ tũicis uteret̃ manus totas opiẽtibꝰ:uerba ſũt hæc Scipiõis.Nã q
quotidie ũguẽtatus aduerſus ſpeculũ ornet̃:cuius ſupcilia redunt̃.q barba uulſa:fœ
minibuſq; ſubuulſis ambulet:q ĩ cõuiuiis adoleſcẽtulus cũ amatore:cũ cheridota tu/
nica ĩferior accubuerit:q̃ nõ mõ uinoſus:ſed uiroſus quoq; ſit eũ ne qſq̃ dubitet: quin
idẽ fecerit:quod cinædi facere ſolent.Virgilius quoq; tunicas huiuſcemodi quaſi fœ
mineas ac probroſas criminatur.Et tunicæ manicas:& habent ridimicula mitræ.Q.
quoque Ennius carthaginenſium tunicatam iuuentutẽ non uidetur ſine ꝓbro dixiſſe.

Quem claſſicum dicat.M.Cato:quem infra claſſem. Cap.xiii.

Claſſici dicebant̃ non omnes:qui in claſſibus erant:ſed primæ tantum claſſis
claſſicꝰ c homines:qui.c.xxv.milia æris ampliuſue cenſi erant.Infra claſſem autẽ ap/
pellabant̃:ſecũdæ claſſis:cæterarũque omnium claſſium:qui minore ſum/
Infra claſſem ma æris:quã ſupra dixi:cẽſebantur.Hoc eo ſtrictim notaui:quoniam in.M.Catonis
oratione:qua uoconiam legem ſuaſit:quæri ſolet:qd claſſiꝰ:quid infra claſſem.

De tribus dicendi generibus:ac de tribus philoſophis:qui ab athenienſibus ad ſe/
natum Romam legati miſſi ſunt. Cap.xiiii.

T in carmĩe:& in ſoluta oratiõe genera dicẽdi probabilia ſunt tria:quæ græ
Tria dicẽdi genera. e ci χαρακτῆρας formas uocãt:nominaq; eis fecerũt apponi ἁδρὸν ἰσχνὸν
μέσον.Noſq; quẽ primũ poſuimꝰ uberẽ uocamꝰ ſecũdũ gracilẽ:tertiũ me
diocrẽ.Vberi dignitas:atq; ãplitudo ẽ:gracili uenuſtas & ſubtilitas.Medius ĩ cõfinio
ẽ utriuſque modi particeps.His ſingulis orõnis uirtutibus uitia agnata ſunt:pari nu/
mero quæ eaꝝ modũ & habitũ ſimulacris falſis emẽtiũt̃:ſic plerũque ſufflati:atq; tu
midi fallũt

midi fallũt pro uberibus: ſqualẽtes & ieiuni dicti pro gracilib9 incerti & ambigui p mediocribus. Vera aũt & propria huiuſcemodi formarũ exẽpla in latina lingua. M. Varro eſſe dicit: ubertatis Pacuuiũ: gracilitatis Luciliũ: mediocritatis Terẽtium. Sed ea ipſa genera dicẽdi iã antiqtus tradita ab Homero ſunt tria tribus. Magnificum in Vlyxe: & uber eſt: ſubtile ĩ Menelao: & cohibitũ mixtũ moderatũq; ĩ Neſtore. Aĩaduerſa eadẽ tripartita uarietas ẽ ĩ tribus philoſophis: quos atheniẽſes romã ad ſenatum populũq; ro. legauerũt: ĩpatũ uti mulctã remitteret: quã fecerãt pp oropi uaſtationẽ ea mulcta fuerat talentum fere qngentũ: erãt iſti philoſophi. Carneades ex academia Carneades
Diogenes ſtoicus. Critolaus peripateticus: & in ſenatũ qdem introducti ĩterprete uſi ſunt Cecilio ſenatore: ſed ante ipſi ſeorſum quoq; quiſq; oſtentãdi grã magno cõuẽtu Diogenes
hoĩum diſertauerũt: tũ admirationi fuiſſe aiũt Rutilius & Polybius philoſophoꝝ trium ſui cuiuſq; generis facũdiã. Violẽta inqunt: & rapida Carneades dicebat. Scita & Critolaus
teretia Critolaus. Modeſta Diogenes & ſobria: unũ quodq; aũt genus: ut dixim9 quũ caſte pudiceq; ornatur: fit illuſtrius quum fucatur: atq; prælinitur: fit præſtigioſum.

Quia ſeuere moribus maiorum in fures uindicatum ſit. & quid ſcripſit Muti9 Sceuola ſuper eo: quod ſeruatum datum: commodatumue eſſet. Cap. xv.

I Abeo in libro de. xii. tabulis ſecũdo acria: & ſeuera iudicia de furtis habita eſſe apud ueteres ſcripſit. Idq; Brutum ſolitum dicere: furti dãnantum eſſe: qui Furtũ
iumentũ aliorſum duxerat: q̃ quo utendum acceperat. Item qui longius produxerat: q̃ quem in locũ petierat. Itaq;. Q. Scæuola in libroꝝ quos de iure ciuili compoſuit. xvi. uerba hæc poſuit. Quod cui ſeruãdum datum eſt: ſi id uſus eſt. ſiue quod utendum acceperit: ad aliam rem: atq; acceperat: uſus eſt forti ſe obligauit.

Locus exſcriptus e ſatyra. M. Varronis: quæ ϖεριε Δεσ ματων. ideſt de eduliis ĩ ſcripta eſt: de peregrinis ſcilicet ciborum generibus: & appoſiti uerſus Euripidis: quibus delicatorum hominum luxuriantem gullam confutauit. Cap. xvi.

u Arro in ſatyra: quã ϖεριε Δεσ ματων. i. de eduliis: cibis pegrinis & lauticiis ĩſcripſit: lepidæ admodũ & ſcite factis uerſib9 cœnaꝝ ciboꝝq; exqſitas delitias cõprehẽdi: Nã pleraq; id genus: q̃ helluões iſti terra: & mari cõquirũt expoſuit: ĩcluſitq; ĩ numeros ſenarios & ipſos qdẽ uerſus: cui ociũ erit: ĩ lib. quo dixi: poſitos legat. Genera aũt noĩaq; eduliũ. & domicilia ciboꝝ oĩb9 aliis præſtãtia: q̃ pfũda ĩgluuies ueſtigauit. q̃ Varro obprobrãs executus ẽ. hæc ſunt ferme q̃tum nobis memoriæ. Pau9 e ſamo. Phrygia attagena. Grues mellicæ. Hedus ex ambratia. Pelamis Diuerſi
chalcedõia. Murena tarſeſia. Aſelli peſſimũtii. Oſtrea tãrẽti. Pectunculus chius. Helops rhodius. Sacri cilices. Nuces thaſiæ. Palma ægyptia. Glãs iberica. hãc ãt pagrantis gulæ. & ſucos ĩſuetos ĩqrentis ĩduſtriã. atq; has undiq; uorſũ indagies cupediarũ. maiore deteſtatiõe dignas cẽſebimus. ſi uerſus Euripidi recordemur. qbus utebat̃ ſepiſſime Chryſipp9 philoſoph9 tãq̃ edẽdi irritatiões quaſdã reptas cẽ. nõ p uſũ uitæ neceſſariũ. ſed p luxũ animi parata. atque facilia faſtidiẽtis p improbam ſatietatis laſciuiam. uerſus Euripidi ad ſcribendos putaui εϖει τι Δει βροτοισι ϖλιν Δυειν μονον Διμητερος ακτης ϖωματος. υΔροχοου αϖαρεσι και ϖεφυχημας τρεφειν ωνουκαϖο Δει ϖλισμονη. τρυφη Δετοι αμωνε Δεσματων θηραματα. Nã quid mortalibus ſit uſu. p̃ter duo illa modo. Cereris munus. & aquæ poculũ: q̃ adſunt. ac nos queunt alere. quoꝝ ſaties nunquã eſt. luxus autẽ ſunt cæteraꝝ epulaꝝ indagines.

Sermo habitus cum grammatico inſolentiaæ: & imperitiarum pleno: de ſignificatione uocabuli: quod eſt obnoxius: deq; eius uocis origine. Cap. xvii.

P Er cunctabar Romæ quépiá grámaticú priæ in docédo celebritatis: non hercle experiédi: uel tétandi gratia: ſed diſcédi magis ſtudio & cupidie: qd ſignificaret obnoxius: quæq; eius uocabuli origo: & ratio eét. Atq; ille aſpicit me: illudés leuitaté quæſtióis: prauitatéq;: obſcurá iqt ſane ré quæris: multaq; pſus uigilia indagádá. Quis adeo tá linguæ latinæ ignarus é: q neſciat eú didici obnoxium: cui qd ab eo: cui eé obnoxius dicit: icómodari & noceri pót: eius q habeat aliqué noxæ. i. culpæ ſuæ cóſciú? Quin potius inqt hæc mittis nugalia: & affers ea quæ digna quæri tractariq; ſint. Tum uero ego pmotus agendú iam oblique: ut cú homine ſtulto exiſtimaui: & cætera inq uir doctiſſime: grauiora: remotioraq;: ſi diſcere & ſcire debuero qdo mihi uſus uenerit: tum quæram ex te: atq; diſcá. Sed. n. qa dixi ſæpe obnoxius: & qd dicerē: neſciui didici ex te: & ſcire núc cœpi: quod nó ego omniú ſolus: ut tibi ſum uiſus ignoraui: ſed ut res eſt Plaut9 quoq; líguæ: atq; elegátiæ in uerbis latinæ príceps qd eſſet obnoxius: neſciuit: uerſus ení eſt in ſtico illius ſcriptus. Nunc ego hercle perii plane: nó obnoxie. Q d' minime cógruit cú iſta: quá me docuiſti ſignificatione: cópoſuit ení Plautus tanq duo iter ſe cótraria: plane & obnoxie: qd a tua ſignificatióe lóge abeſt. At ille grámaticus ſatis ridicule: quaſi obnoxius: & obnoxie. non declinatióe ſola: ſed re atq; ſnía differrent: ego inqt dixit qd eſſet obnoxius: non qd obnoxie. At tunc ego admiratus inſolétis hoís inſcitiá: mittamus inqt: ſicuti uis: q Plautus obnoxie dixit: ſed ſi id nimis eſſe remotú putas: atq; illud quoq; prætermittamus: quod Saluſtius in Catillina ſcribit. Minari etiá ferro: niſi ſibi obnoxia foret. Et quod uidetur uobis per uulgatius eſſe: id me doce uerſus enim Virgilii ſunt notiſſimi.

Nam neq; tunc aſtris acies obtuſa uideri:
Nec fratris radiis: obnoxia ſurgere luna.

Quod tu ais: culpæ ſuæ cóſciú: alio quoq; loco Virgilius uerbo iſto utitur: a tua ſententia diuerſe in his uerſibus. Iuuat arua uidere. Nó raſtris hoíum: nó ulli obnoxia curæ. Cura enim pdeſſe aruis ſolet. nó nocere qd tu de obnoxio dixiſti. Iam uero illud ét Q. Ennii quo pacto congruere tecum poteſt? qd ſcribit in phœnice in his uerſibus.

Sed uirum uera uirtute uiuere animatum adiecit fortiter.
Eumque innoxium uocare. aduerſus aduerſarios?
Ea libertas eſt. qui pectus purum. & firmum geſtitat.
Aliæ res obnoxiæ nocte in obſcura latent.

At ille oſcitans. & hallucinanti ſimilis. nunc inquit mihi opere non eſt. quú ociú erit. reuiſes ad me. atq; diſces. quid in uerbo iſto Virgilius. & Saluſtius. & Plautus. & Ennius ſenſerint. Et nebulo quidem ille. ubi hoc dixit. digreſſus eſt. Si quis autem uolet non originem ſolam uerbi iſtius. ſed ſignificationem quoque eius. uarietatemque recenſere. ut hoc etiam Plautinum ſpectet. adſcripſi uerſus ex aſinaria.

Maximas optimitas. & gaudio effertiſſimas.
Suis heris ille mecum una pariet. gnatoque & patri.
Adeo ut ætate ambo. ambobus nobis ſint obnoxii.
Noſtro deuicti beneficio.

Qua uero ille grammaticus finitione uſus eſt. ea uidetur in uerbo tá multiplici. unam tantummodo

Obnoxius

tantummodo uſurpationem eius notaſſe: quæ quidem congruit cum ſignificatu: quo Cecilius uſus eſt in Chryſio in his uerſibus.

Q uanq̃ ego mercede hic conductus tua aduenio,
Ne tibi me eſſe ob eam rem obnoxium reare,
Audibis male: ſi male dicis mihi.

De obſeruata: cuſtodiatq; apud Romanos iuſiurãdi ſanctimonia: atq; inibi de decem captiuis: quos Annibal Romam deiurio ab iis accepto legauit. Cap.xviii.

I Vſiurandũ apud romanos iuiolate; ſancteq; habitũ: ſeruatũq; eſt: & moribus: legibuſq; multis oſtẽditur: & hoc q̃d dicem9 ei rei nõ tenue argumentũ eẽ põt prœlio cãneſi Annibal carthagineſiũ iperator: ex captiuis nr̃is electos decẽ romã: miſit: mãdauitq; eis: pactuſq; ẽ: ut ſi po.ro. uideret̃: pmutatio fieret captiuoꝝ: & p iis quos alteri pluris accepiſſẽt: darẽt argẽti põdo librã.ſ. & ſelibrã: hos priuſq̃ pficiſcerẽtur: iureiurãdo adegit rediturosesſe in caſtra punica: ſi romãi captiuos nõ pmutarẽt: ueniũt romã decẽ captiui: mãdatũ pœni ipatoris in ſenatu exponũt pmutatio ſenatui nõ placita: parentes: cognati: affineſq; captiuoꝝ amplexi eos: poſtliminio i p̃riam rediſſe dicebãt: ſtatũq; eoꝝ itegrꝝ: icolumẽq; eẽ: ac ne ad hoſtes redire uellẽt: orabãt. Tũc octo ex iis poſtlimiũ iuſtũ nõ eẽ ſi reſpõderunt: quoniam deiurio uicti forẽt: ſtatiq; uti iurati erãt ad Annibalẽ pfecti ſunt: duo reliqui romæ mãſerunt ſolutoſq; eſſe ſeſe: ac liberatos religione dicebant: quoniã quũ egreſſi caſtra hoſtium fuiſſẽt cõmẽtitio cõſilio regreſſi eodẽ: tãq̃ ſi ob aliquã fortuitã cauſã iſſẽtq; iata iureiurãdo ſatiſfacto: rurſũ iniuriati abiſſẽt. Hæc eoꝝ frauduleta calliditas tã eẽ turpis æſtimata ẽ: ut cõtempti uulgo diſcerptiq; ſint: cẽſoreſq; eos poſtea oĩum notaꝝ & damnis & ignominiis affecerũt: quoniam q̃d ſe facturos dictauerant: nõ feciſſẽt: Cornelius ãt nepos i libro exẽploꝝ q̃nto: id quoq; lr̃is mãdauit: multis i ſenatu placuiſſe ut ii: q redire nollẽt: datis cuſtodibus ad Annibalẽ deducerent̃. Sed eam ſn̄iam numero pluriũ: q̃bus id nõ uideretur ſupatam, eos tamen q ad Annibalem nõ rediſſent. uſque adeo i teſtabiles inuiſoſque fuiſſe. ut tediũ uitæ cœperint. necemque ſibi conſciuerint.

Hiſtoria ex annalibus de Tiberio Sempronio Graccho ſumpta: patre Gracchoꝝ tri.ple. atque inibi tri.ple. decreta cum ipſis uerbis relata. Cap.xix.

P Vlchꝝ atq; liberale. atq; magnanimũ factũ. Tib. Sẽpronii gracchi. i exẽplis repoſitũ eſt. id exemplũ huiuſcemõi eſt. L. Scipioni Aſiatico Scipiõis Africani ſupioris fratri. cui. C. Minutius Augurinus tri.ple. mulctã irrogauit. eũ q; ob eam cãm p̃des poſcebat. Scipio Africanus. fratris noĩe ad collegiũ tribunorum puocabat. petabatq; ut uiꝝ cõſularem. triũphalemq; a collegæ ui defenderent. Octo tribuni. cognita cauſa decreuerunt eius decreti uerba. quæ poſui ex annaliũ monumẽtis exſcripta ſunt. Q uod. P. Scipio Africanus poſtulauit. pro. L. Scipiõe Aſiatico fratre. quũ cõtra leges cõtraque moꝝ maioꝝ tri.ple. hominibus accitis per uim in auſpicato ſn̄iam de eo tulerit. mulctamq; nullo exẽplo irrogauerit prædeſq; eũ ob eã rẽ dare cogat. aut ſi non det. in uicula duci iubeat. ut eum a collegæ ui prohibeamus. & q̃ cõtra collegam poſtulauit. ne ſibi itercedamus. quominus ſuapte poteſtate uti liceat. de ea re noſtrum ſn̄ia omnium data eſt. ſi. L. Cornelius Scipio Aſiaticus collegæ arbitratu pedes dabit. collegæ ne eum in uincula ducat. intercedemus ſi eius arbitratu prædes nõ dabit quominus collega ſua poteſtate utatur, non intercedemus. Poſt hoc

Decretum

decretũ quũ Augurinus tri.ple.L.Scipioné prædes nõ danté prehẽdi:& ĩ carcerem duci iuſſiſſet. Tũ Tiberius Sẽpronius Gracchus tri.ple.pater Tiberii:atq;. C. Gracchoꝝ:quum.P.Scipioni Africano inimicus grauis:ob pleraſq; in repu. diſſenſiones eſſet:iurauit palã ĩ amicitiã inq; gratiã ſe cũ.P. Africano non rediſſe.atq; ita decretum ex tabula recitauit:eius decreti uerba hæc ſunt.Q uũ.L. Cornelius Scipio Aſiaticus triũphani:hoſtiũ duces in carceré cóiectauerit:alienũ uidetur eẽ a dignitate reipu. in eũ locũ imperatoré Po.Ro.duci:in quem locũ ab eo coniecti ſunt duces hoſtiũ. Itaq; L.Corneliũ Scipionẽ Aſiaticũ a collegæ ui prohibeo. Valerius aũt Antias cõtra hãc decretoꝝ memoriã:cõtraq; auctoritates ueteꝝ annaliũ.Poſt Africani morté:interceſſionem iſtam ꝓ Scipione Aſiatico factã eẽ a Tiberio Graccho dixit:neq; mulctam irrogatam Scipioni:ſed dãnatum eum peculatus ob antiochenã pecuniã:quia prædes non daret:in carcerem duci ceptum:atq; ita intercedente Gracco exemptum.

Q uod Virgilius a Molanis:ob aquam ſibi non permiſſam ſuſtulit e uerſu ſuo:nola:& poſuit ora:atq; ibi de conſonantia litterarum iocunda. Cap.xx.

ſ Criptum in quodam commentario repperi uerſus iſtos a Virgilio ita primũ eſſe recitatos:atq; editos.

Talem diues arat capua:& uicina ueſeuo.

Nola iugo Nola iugo.Poſtea Virgilium petiſſe a nolanis aquam:uti diceret in propiquũ rus:nolanos beneficium petitum nõ feciſſe:poetam offenſum nomen urbis eorum:quaſi ex hominum memoria:ſic ex carmine ſuo deraſiſſe oraq; ꝓ nola mutaſſe:atq; ita reliquiſſe.Et uicina ueſeuo ora iugo.ea res uera ne:an falſa ſit:non laboro:quin tamen melius ſuauiuſq; ad auris ſit:ꝗ nola ora dubium id non eſt.nam uocalis in priore uerſu extrema eadẽq; in ſequenti prima:canoro ſimul:atque iocũdo hiatu tractim ſonat.eſt adeo inuenire apud nobiles poetas huiuſcemodi ſuauitate multa:quæ appareat nouata eſſe:non fortuita ſed præter cæteros omnis apud Homerum plurima:no quippe ĩ loco tales tanquam hiatus & ſonitus in aſſiduis uocibus pluribus facit.

η Δετερι θερει ϖρορέει εικια χαλαζη
ηχιονι ψυχρη εξυ Δατος κρυςαλλω. ideſt
Grandinis eſt ſimilis:ruit æſtate altera:uel iam
Prægelidis niuibus:aut glaciei humore coactæ. Atque item alio loco
λααν ανω θενεσκε ϖοτι λοφον
Surſũ ille ad tumulũ ꝓpellere ſaxũ.Catul9 quoq; elegẽtiſſim9 poetaꝝ in hiſce uerſib9
Miniſter ueteli puer falerni Ingere mi calices amariores
Vt lex poſthumiæ iubet magiſtræ
Ebrioſæ acinæ ebrioſiores

Q uum ebrioſi dicere poſſet:& quod erat uſitatius:acinũ in neutro genere appellare amãs tamẽ hiatus illius homerici ſuauitaté ebrioſam dixit:propter cõſequẽtis litteræ cõcentum:qui ebrios auté Catullũ dixiſſe putant:aut ebrioſos(nam id quoque temere ſcriptum inuenitur)in libros ſcilicet de corruptis exemplaribus factos inciderunt.

Q uoad uiuet:& quoad morietur.cur idipſum temporis ſignificet: quum ex duobus ſint facta contrariis. Cap. xxi.

q Vuoad uiuet.quũ dicit.itẽ quoad moriet uidetur qdẽ duæ res dici cõtrariæ ſed idẽ.atque unũ tẽpus utraque uerba demõſtrãt.Itẽ quũ dicit quoad ſenatus habebitur

us habebitur: & quod d ſenatus dimittetur: tametſi haberi: atq; dimitti contraria ſint: unum atq; idipſum tamē utroq; in uerbo oſtēditur: tempora enim duo quum inter ſe oppoſita ſunt: atq; ita cohærētia: ut alteri9 finis: cū alterius initio miſceatur: nō refert utrum per extremitatem prioris: an p̄initiū ſequētis: locus ipſe cōfinis demonſtretur.

Quod cēſores equū adimere ſoliti ſint equitib9 corpulētis: & p̄pinguibus: quæſitūq; utrū ea res cū ignominia: an incolumi dignitate equitum facta ſit. Cap. xxii.

Nimis pingui homini & corpulēto cenſores equum adimere ſolitos: ſcilicet minus idoneū ratos eſſe: cum tanti corporis pōdere ad faciendum equitis munus nō.n pœna id fuit: ut quidā exiſtimāt: ſed munus ſine ignominia remittebatur. Tamen Cato in oratione: qua de ſacrificio cōmiſſo ſcripſit: obiicit hāc rem criminoſius: uti magis uideri poſſit cum ignominia fuiſſe: quod ſi ita accipias: id p̄fecto exiſtimandum eſt: non omnino inculpatum: neq; indeſidem uiſum eſſe: cuius corpus in tā immodicum modum luxuriaſſet: exuberaſſetq;. cēſores

A. Gelii Noctium atticarum Liber Octauus hac ætate non reperitur. Sed ex uetuſtiſſimo exemplari hæc capita excerpta ſunt.

Heſterna noctu recte an cū uitio dicatur: & quænam ſuper iſtis uerbis grammatica traditio ſit. Itēq; q̄ decēuiri in. xii. tabulis nox pro noctu dixerunt. Caput primū.

Quæ mihi. x. uerba dederit Fauorinus quæ uſurpentur quidem a græcis: ſed ſunt adulterina & barbara: quæ item ad me totidem accepit: quæ ex medio communiq; uſu latine loquētiū minime latina ſunt: neq; in ueter̄ libris repiantur. Cap. ii.

Quem in modum & quāſeuere increpuerit audientibus nobis peregrinus philoſophus adoleſcentem Romanum ex equeſtri familia ſtātem ſegnem apud ſe & aſſidue oſcitantem Cap. iii

Quod Herodotus ſcriptor hiſtoriæ memoratiſſimus parum uere dixerit unam ſolamq; pinnum arborum oīum cæſam: nunq̄ denuo ex hiſdē radicibus pullulare: & q̄ itē de aqua pluuiali & niue rem nō ſatis exploratā pro cōperta poſuerit. Cap. iiii.

Quid illud ſit quod Virgilius cælum ſtare puluere: & q̄ Lucillius pectus ſentib9 ſtare dixit. Cap. v.

Quū poſt offenſiunculas in gratiam redeatur: expoſtulationes fieri mutuas minime utile eſſe: ſuperq; ea re & ſermo Tauri expoſitus: & uerba Theophraſti libro ſumpta & q̄. M. Cicero de amore amicitiæ ſenſerit cū ipſius uerbis additum. Cap. vi.

Ex Ariſtotelis libro: qui inſcriptus eſt: cognita accepta q; de natura memoriæ & habitu: atq; inibi de alia quadam exuberātia aut interitu eius lecta audita. Cap. vii.

Quid mihi uſu uenerit interpratari: & quaſi effingere uolenti iocos quoſdam platonicos latina oratione. Cap. viii.

Quod Thophraſtus philoſophus omnium ſuæ ætatis doctiſſimus uerba pauca ad populum athenienſem facturus: deturbata uerecundia obticuerit. q̄q; idē hoc Demoſtheni apud Philippū regem uerba facienti euenerit. Cap. viiii.

Qualis mihi fuerit in oppido eleuſino diſceptatio cum grammatico quodam præſtigioſo tempora uerborum & puerilia meditamenta ignorante. Remotarum autem